

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

УДК 338.439.5 (477)

Статівка К.О., студентка
1 курсу ОС магістр
Факультету «Економіка і право»
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Загострення конкуренції на ринках агропромислової продукції зумовлене їх лібералізацією та інтернаціоналізацією, стрімким інноваційно-технологічним розвитком аграрного виробництва, активною діяльністю вертикально та горизонтально інтегрованих структур. Існуючі тенденції в розвитку вітчизняного агропромислового виробництва спонукають аграрні підприємства до пошуку інструментів та механізмів, які не лише покращать їх конкурентні позиції на ринку, а й сформують сталу систему підтримки конкурентоспроможності товаровиробників та їх продукції. Отже, управління конкурентоспроможністю належить до ключових напрямів діяльності менеджменту аграрних підприємств.

Проблемам дослідження організаційно-економічних засад розвитку конкурентоспроможності присвячені наукові праці Раєнкова О.О, Маліка М.Й, Касьянова Н.В., Губенко В.І., Петренко М.М, Марченко Т.К [1-5].

Метою роботи є аналіз можливих заходів підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Аграрний сектор посідає важливе місце в економіці України, тут виробляється 18% ВВП, створюється 16% валової доданої вартості, у ньому зайнято майже 25% загальної чисельності працюючих в державі. Найбільшу питому вагу вітчизняної аграрної продукції виробляють дрібні селянські домогосподарства [1]. Тому, з метою підвищення ефективності аграрного виробництва для забезпечення його конкурентоспроможності в Україні необхідно взяти ряд організаційних і економічних заходів щодо підвищення урожайності

сільськогосподарських культур, продуктивності тварин, удосконалення організаційної структури виробництва.

Конкуренція між відособленими товаровиробниками є суперництвом (боротьбою) між ними стосовно задоволення власних інтересів: вигідних умов виробництва та збуту товарів, одержання високих прибутків. Аналіз визначень економічної категорії конкуренція приводить до висновку, що всі вони враховують такі її якості як порівняльний характер (відносність поняття), прив'язка до конкретного ринку та певного часового інтервалу, залежність від конкурентоздатності продукції, залежність від ефективності роботи підприємства [2].

Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств - це здатність суб'єктів економічної діяльності аграрної сфери пристосовуватися до нових умов господарювання, використовувати свої конкурентні переваги і перемагати в конкурентній боротьбі на ринках сільськогосподарської продукції та послуг, максимально ефективно використовувати земельні ресурси, якомога повніше задовольняти потреби покупця шляхом аналізу структури ринку і гнучко реагувати на зміну його кон'юнктури [2]. Однак потрібно додати, що конкурентоспроможність аграрних підприємств залежить від погодних умов, природних ресурсів та тривалості виробничого циклу.

Конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства визначається такими параметрами:

- 1) здатність підприємства ефективно функціонувати на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- 2) спроможність продукції даного підприємства конкурувати на ринку з аналогічною продукцією;
- 3) здатність отримати конкурентні переваги на основі продукції відповідної якості;
- 4) ефективне використання технологій, ресурсів, методів управління, навичок і знань персоналу, компонентів маркетингової діяльності, які відображаються на якості та конкурентоспроможності продукції, прибутковості підприємства [3].

Комплексний характер конкурентоспроможності підприємства обумовлює необхідність обґрунтування системи індикаторів (критеріїв), які можуть розглядатися як ключові показники конкурентоспроможності.

В якості індикаторів зазвичай виступають такі показники і характеристики як : конкурентоспроможність продукції; якість, надійність продукції; відмінні властивості товарів; імідж підприємства; відносна частка ринку; рівень витрат; методи продажів; рентабельність реалізації; темп зростання виручки від реалізації; фінансові коефіцієнти; ефективність використання ресурсного потенціалу (фондовіддача, продуктивність праці, енергоємність, ефективність інформаційних ресурсів, ефективність заходів щодо підвищення творчої активності персоналу і ін.), темпи зростання вартості підприємства та ін. [4].

Перераховані показники можуть бути змінені і доповнені в залежності від особливостей оцінюваних підприємств та галузі, до якої вони належать . Крім того, можливе їхнє групування за структурними елементами потенціалу: показники розвитку техніко-технологічного, кадрового, інформаційного, фінансового потенціалу та т.і.

Адаптація вітчизняного аграрного сектора економіки до умов та вимог Європейського союзу є складним і суперечливим процесом. Розвиток інтеграції на європейському рівні є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та відкривають нові можливості для відродження сільського господарства, створюють додаткові порівняльні переваги на агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки.

Проте цілеспрямована робота щодо впровадження науково обґрунтованих технологій утримання худоби та вирощування культур ведеться не достатніми темпами, що призводить до того, що вітчизняна продукція не відповідає вимогам якості та безпеки в рамках угод СОТ та вимог ЄС і є неконкурентоспроможною. Тому членство України у СОТ та перебування у зоні вільної торгівлі з ЄС може призвести до втрати вагомого джерела сукупного доходу сільських виробників.

Значною мірою перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності вітчизняної продукції АПК на зовнішніх ринках такі чинники:

- низький рівень розвитку вітчизняної фінансово-кредитної системи, що проявляється у високій вартості банківських кредитів та позик, нерозвиненості в Україні сфери страхування кредитних та виробничих ризиків;

- нерозвиненість інфраструктури АПК, що призводить до збільшення вартості виробництва, значних втрат продукції під час її транспортування та зберігання;

- недостатня гармонізація українських стандартів якості з міжнародними;

- низька капіталізація вітчизняних сільськогосподарських підприємств, яка обмежує їх можливості щодо залучення додаткових коштів для розвитку бізнесу;

- переважно низький рівень спеціалізації функціонуючих господарств – більшість вітчизняних сільськогосподарських підприємств займаються рослинництвом і тваринництвом, виробляючи при цьому 10-20 найменувань продукції;

- недостатність державного цільового фінансування науково-прикладних розробок в аграрному секторі, що зумовлює незадовільну якість насінневого та племінного матеріалу, обмежує продуктивність сільськогосподарського виробництва;

- недостатня активність державної політики щодо підтримки родючості ґрунтів, яка призводить до збільшення частки ґрунтів, які є непридатними для ведення сільського господарства;

- зниження технологічного рівня виробництва [5].

За останні сто років чорноземні ґрунти втратили понад половину своєї потенційної родючості (гумус, запаси поживних речовин, структура та інші властивості). Спричинюють ці явища: велика розораність земель, широке застосування оранки, висока інтенсивність обробітку ґрунту, незначне повернення органіки в ґрунт [6]. Це все безумовно впливає на врожайність культур. Вирішити цю проблему можна з допомогою новітніх ґрунтозахисних енерго-, ресурсо- і вологоощадних технологій.

Таким чином, для підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва, зусилля керівників та спеціалістів мають бути спрямовані на

технічне переоснащення діючих підприємств, впровадження сучасних енергозберігаючих та екологобезпечних технологій, вдосконалення організаційно-економічного механізму діяльності господарств, впровадження нових технологій обробки ґрунту, а держава повинна підтримати ініціативно активні аграрні підприємства за рахунок залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій.

Автором було проаналізовано заходи підвищення конкурентоспроможності аграрного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Напрямки подальших досліджень стосуватимуться обґрунтування стратегій розвитку аграрних підприємств регіону на інноваційній основі.

Література:

1. Раєнкова О. О. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=38404>
2. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми : монографія / М. Й. Малік, О. А. Нужна. – К. : Інститут аграрної економіки, 2007. – 270 с.
3. Апопій В. В. Внутрішня торгівля в АПК України : ефективність взаємодії : монографія / В. В. Апопій. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2007. – 386 с.
4. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства формування та використання / Д. В. Солоха, В. В. Морєва, О. В. Белякова / Видавництво: «Центр учбової літератури» – 2013 р. – 310 с.
5. Губенко В. І. Конкурентоспроможність продукції АПК : стан та можливості в умовах глобалізації // Вісник СНАУ, серія «Економіка та менеджмент», Випуск 5. Частина 2. – 2010. – С. 3-7
6. Петренко М. М. Ресурсо- й енергоощадні технології обробітку ґрунту та сівби зернових культур / М. М. Петренко, Т. К. Марченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studall.org/all4-11513.html>

Науковий керівник
к.е.н, доцент

М. П. Мартіянова

Опубліковано в авторській редакції